

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УКРАЇНСЬКЕ ГЕОГРАФІЧНЕ ТОВАРИСТВО
ГЕОГРАФІЧНА КОМІСІЯ НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

Історія української географії

ВИПУСКИ **29, 30** 2014

ТЕРНОПІЛЬ

ББК 26.890 (4 Укр) Г
І-90

Редакційна колегія:

Шеф-редактор: Шаблій О. І. – д. з. н., проф. (Львів)

Редактор: Заставецька О. В. – д. з. н., проф. (Тернопіль)

Відповідальний секретар: Дітчук І. Л. (Тернопіль)

Члени редакційної колегії:

Заставецький Т. Б. – к. з. н., доц. (Тернопіль)

Ковальчук І. П. – д. з. н., проф. (Київ)

Нагірна В. П. – д. з. н., пр. н. сп. (Київ)

Немець Л. М. – д. з. н., проф. (Харків)

Олійник Я. Б. – д. з. н., проф. (Київ)

Пістун М. Д. – д. з. н., проф. (Київ)

Позняк С. П. – д. з. н., проф. (Львів)

Руденко В. П. – д. з. н., проф. (Чернівці)

Сивий М. Я. – д. з. н., проф. (Тернопіль)

Стебельський І. Б. – проф. (Вінсор, Канада)

Топчієв О. Г. – д. з. н., проф. (Одеса)

Царик Л. П. – д. з. н., проф. (Тернопіль)

Шищенко П. Г. – д. з. н., проф. (Київ)

*Друкується за рішенням Вченої ради Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
Вченої ради Українського географічного товариства
та Географічної комісії Наукового товариства імені Шевченка в Україні*

Постановою президії ВАК України № 1-05/7 від 10 листопада 2010 р. часопис “Історія української географії” включений до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук у галузі “географічні науки” (Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. – 2010. – № 12. – С. 5-9).

І-90 **Історія української географії.** Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. — Тернопіль, 2014. — Випуски 29, 30. — 216 с.

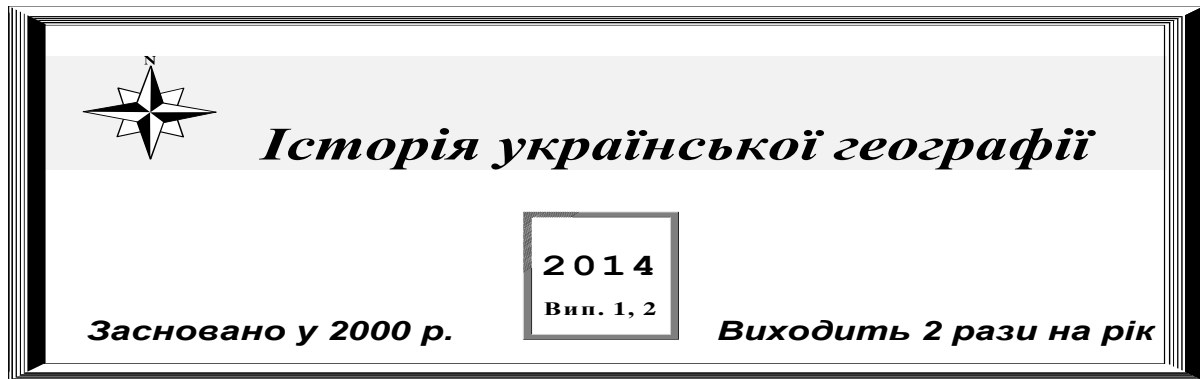
ББК 26.890 (4 Укр) Г

Погляд редколегії часопису не завжди збігається з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за підбір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

**Ці числа часопису редколегія присвячує
200-річчю з дня народження
поета, письменника, художника**

**ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
(1814 – 1861)**

Зміст

Віхи

<i>Олег Шаблій.</i> Геопоетика Тараса Шевченка.....	8
<i>Юрій Кисельов.</i> Геопоетика – межова наукова дисципліна на географічно-філологічному пограниччі.....	18

Постаті

<i>Ольга Заставецька, Ігор Дітчук.</i> Картографічна інтерпретація біографії Шевченка (до виходу у світ атласу “Шляхами Великого Кобзаря”).....	23
<i>Анатолій Гудзевич.</i> Регіональні маркери етнокультурної ідентифікації в контексті розвитку меморіального простору Тараса Шевченка.....	29
<i>Лілія Юрків.</i> Роль творчої спадщини Є. М. Лавренка в пізнанні природних закономірностей.....	34

Наукові школи та центри

<i>Олександр Гладкий.</i> Зародження і становлення Київського університету та географічних досліджень у ньому.....	42
--	----

Крає- і країнознавство

<i>Михайло Рутинський.</i> До витоків подільського краєзнавства: перший краєзнавчий путівник Медоборами.....	53
<i>Володимир Воловик.</i> Етапи формування сільських етнокультурних ландшафтів Поділля.....	60
<i>Володимир Подобівський.</i> Щоденник (діарій) Ульріха Вердума з 1670 – 1672 рр. як джерело інформації про поселення Гологоро-Кременецького кряжу.....	67
<i>Катерина Дударчук, Леся Заставецька.</i> Оцінка сакрально-туристичної привабливості міста Тернопіль як важливий етап у формуванні туристичного продукту.....	71
<i>Ярослава Атаманюк.</i> Передумови розвитку спелеотуризму в Івано-Франківській області.....	77

Натургеографічні та геоекологічні студії

<i>Степан Позняк, Владислав Гарбар.</i> Історія досліджень рендзин Подільських Товтр.....	82
<i>Андрій Лісовський.</i> Історія дослідження чорноземів типових Придністерського Поділля.....	87
<i>Степан Позняк, Андрій Баранник.</i> Історія дослідження гірсько-лучно-буроземних ґрунтів Українських Карпат.....	91

<i>Роман Гнатюк</i> . Вивченість плейстоценових терас Середнього Придністер'я.....	97
<i>Мирослав Сивий</i> . Географія ресурсної бази облицювального каміння України.....	108
<i>Мирослава Питуляк, Микола Питуляк</i> . Еколого-географічні особливості лісоко- ристування в Тернопільській області.....	115
<i>Наталія Цуркан</i> . Особливо цінні ґрунти природно-сільськогосподарських районів Одеської області.....	120
<i>Павло Штойко</i> . Еколого-ландшафтознавчий аналіз стану та оцінка змін руслових природних комплексів Західного Поділля.....	125

Антропогеографічні дослідження

<i>Мирослава Влах</i> . Поняття “географічний образ” у гуманістичній географії.....	132
<i>Андрій Майстер</i> . Історико-географічні особливості господарського освоєння території Волинської області.....	139
<i>Олеся Бегень</i> . Історико-географічні аспекти заселення гірських районів Львівської області.....	147
<i>В'ячеслав Тодоров</i> . Загальні суспільно-географічні чинники формування болгарського етносу.....	152
<i>Наталія Смочко</i> . Специфіка управління територіями особливого типу: європейський досвід.....	157
<i>Тарас Заставецький</i> . Геоурбаністика як напрям суспільної географії.....	160
<i>Ірина Ілляш</i> . Міські поселення та їх нові функції в аграрних регіонах.....	165
<i>Олександр Колотуха</i> . Макроекономічний та геопросторовий аналіз розвитку спортивного туризму.....	171
<i>Глона Дем'янчук</i> . Особливості і тенденції сучасних процесів відтворення населення в Тернопільській області.....	177
<i>Антоніна Невенченко</i> . Дослідження інфраструктурного і технічного забезпечення в організації та плануванні сільського зеленого туризму в Карпатах.....	191

Картографічні сюжети

<i>Тетяна Дудун</i> . Теоретико-методологічні та методичні основи геоінформаційного картографування розвитку освітнього комплексу України.....	195
---	-----

Відгуки та повідомлення

<i>Олександр Гладкий</i> . Сучасні дослідження з історії української суспільної географії в праці Олексія Федюка.....	204
--	-----

Хроніка. Факти. Проекти

<i>Василь Джаман</i> . Міжнародна конференція “Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика” (Чернівці, 9-11 жовтня 2014 року).....	206
--	-----

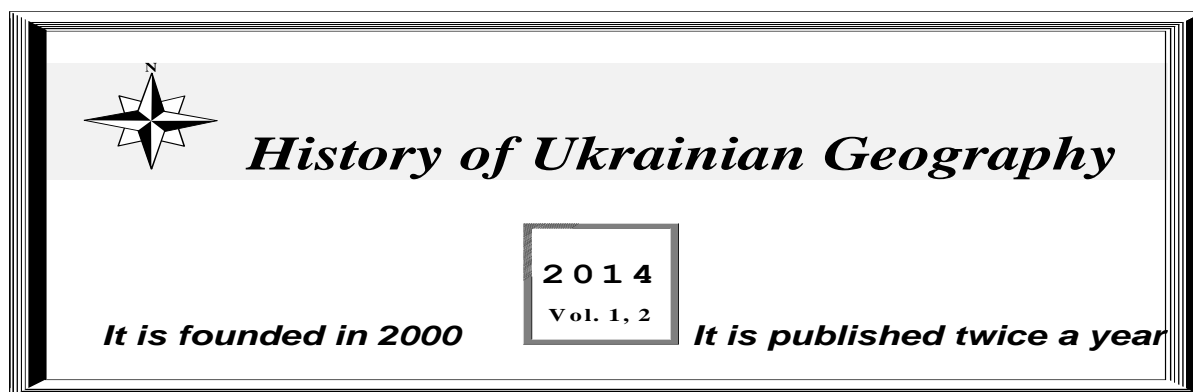
Ювілеї та номінації

Професор Іван Ровенчак – дійсний член НТШ.....	209
--	-----

Втрати

Пам'яті Івана Миколайовича Пушкаря.....	211
Пам'яті Миколи Юхимовича Костиці.....	212

Наші автори	213
--------------------------	-----

Contents

Landmarks

- Oleh Shabliy*. Geopoetics of Taras Shevchenko.....8
Yuriy Kyselyov. Geopoetry as a boundary scientific discipline on the border of geography
 and philology.....18

Personalities

- Olha Zastavets'ka, Ihor Ditchuk*. Cartographic interpretation of Shevchenko's biography
 (upon the publication of the atlas "Along the trails of the Great Kobzar").....23
Anatoliy Hudzevych. Regional markers of ethno-cultural identification in the context
 of memorial space honouring Taras Shevchenko.....29
Liliya Yurkiv. The role of Ye. M. Lavrenko's creative legacy in the recognition of natural
 regularities.....34

Academic Schools and Centres

- Oleksandr Hladkyi*. The origin and establishment of Kyiv University and its geographical
 studies.....42

Regional Ethnography and Country Studies

- Mykhaylo Rutyns'kyi*. On sources for the study of the local lore of Podillya: the first
 regional guide to Medobory.....53
Volodymyr Volovyk. Stages of formation of rural ethno-cultural landscapes of Podillya.....60
Volodymyr Podobiv's'kyi. Ulrikh Verдум's diary (1670-1672) as a source of information
 about the settlement of the Holohory-Kremenets' ridge.....67
Kateryna Dudarchuk, Lesya Zastavets'ka. An evaluation of sacral tourism in Ternopil'
 as an important stage in the formation of a tourism product.....71
Yaroslava Atamanyuk. Preconditions for the development of speleotourism in Ivano-
 Frankivs'k Oblast.....77

Natural-Geographical and Geocological Studies

- Stepan Poznyak, Vladyslav Harbar*. A history of research on rendzinas in the Podillya
 Tovtry.....82
Andriy Lisov's'kyi. A history of research on typical chernozems of the Dniester Podillya.....87
Stepan Poznyak, Andriy Barannyk. A history of research on the mountain meadow
 brown soils of the Ukrainian Carpathians.....91

<i>Roman Hnatyuk</i> . Pleistocene terraces of the Middle Dniester: State of research.....	97
<i>Myroslav Syvyi</i> . Geography of the resource base of the facing stone of Ukraine.....	108
<i>Myroslava Pytulyak, Mykola Pytulyak</i> . Eco-geographical peculiarities of forest use in Ternopil' Oblast.....	115
<i>Nataliya Tsurkan</i> . Especially valuable soils of natural-agricultural regions of Odesa Oblast.....	120
<i>Pavlo Shtoyko</i> . An ecological-landscape analysis of the state and assessment of changes in river bed natural complexes of Western Podillya.....	125

Anthropogeographical Researches

<i>Myroslava Vlach</i> . The notion of “geographic image” in humanistic geography.....	132
<i>Andriy Mayster</i> . The historical-geographical features of economic development on the territory of Volyn' Oblast.....	139
<i>Olesya Behen'</i> . The historic-geographical aspects of settlement in the mountainous regions of L'viv Oblast.....	147
<i>Vyacheslav Todorov</i> . General socio-geographical factors in the formation of the Bulgarian ethnos.....	152
<i>Nataliya Smochko</i> . The specificity of administering territories of a special type: The European experience.....	157
<i>Taras Zastavets'kyi</i> . Urban Geography as a direction in social geography.....	160
<i>Iryna Illyash</i> . Urban settlements and their new functions in agricultural regions.....	165
<i>Oleksandr Kolotukha</i> . Macroeconomic and geospatial analysis of the development of sports tourism.....	171
<i>Ilona Dem'yanchuk</i> . Features and trends in contemporary processes of population reproduction in Ternopil' Oblast.....	177
<i>Antonina Nevenchenko</i> . A study of infrastructural and technical provisioning in the organization and planning of rural green tourism in the Carpathians.....	191

Cartographic Subjects

<i>Tetyana Dudun</i> . Some theoretical-methodological and methodical bases for geo- informational mapping of the development of the educational complex of Ukraine.....	195
---	-----

Reviews and Announcements

<i>Oleksandr Hladkyi</i> . Current studies in the history of Ukrainian social geography in the work of Oleksiy Fedyuk.....	204
---	-----

Chronicle. Facts. Projects

<i>Vasyl' Dzhaman</i> . International conference “Geography, cartography, geographical education: history, methodology, practice” (Chernivtsi, 9 – 11 October 2014).....	206
---	-----

Jubilees and nominations

Professor Ivan Rovenchak – Full Member of the Shevchenko Scientific Society.....	209
--	-----

Losses

In commemoration of Ivan Mykolayovych Pushkar.....	211
In commemoration of Mykola Yukhymovych Kostrytsya.....	212

Our Contributors	213
-------------------------------	-----

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ ОСОБЛИВОГО ТИПУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

У статті на основі аналізу існуючих концепцій розглядається специфіка управління територією переважного монорозвитку. Автором виділені такі типи концепцій: реабілітації кризових територій особливого типу, відродження територій особливого типу, промислового розвитку територій особливого типу, диверсифікації економіки територій особливого типу. З'ясовано, що їх базисом є заходи державної або регіональної підтримки. При цьому найбільш ефективними є концепції, що дозволили створити в межах територій особливого типу режим інвестиційної та соціальної привабливості.

Ключові слова: території особливого типу, концепції управління, виробничо-територіальна організація, відродження мономіст.

Nataliya Smochko. The specificity of administering territories of a special type: The European experience. This article deals with the specifics of management of territories with mono-development. The management is based on the analysis of existing concepts to explain certain phenomena and processes which are becoming integrated. The author contends that in world practice of the development of special type territories, a significant number of concepts for their development and restructuring have been worked out. The described territories are defined as territories of a particular type, where the phenomenon of mono-specialization of the economy requires strict dependencies among features, rates and directions of all the elements that go into the city system. In particular, these include such elements as the financial and economic situation of core enterprises; the management strategy of core enterprises and urban system; the phase of the life cycle of core enterprises, which form the "export base" of the territory (under conditions, where the remaining enterprises are oriented at serving the inner urban needs). The following concepts are highlighted regarding territories of special type: rehabilitation, revival, industrial development, and economic diversification. The bases for the proposed concepts are measures of national or regional support. The most effective are those concepts which will help create a regime of attractiveness for investment and social development. However, a differentiated approach is essential in solving the problems of territories of a special type. It needs to take into account national, regional and political peculiarities of each particular state formation. It has been noted that the experience of problem solving of special type territories in the developed European countries (such as the UK, the Netherlands, Germany) is based on fiscal and market approaches. The fiscal approach provides for an active government intervention in the management of the territory through the development and implementation of various programs of action to overcome the crisis processes. The market approach involves the encouragement of business forces to solve problems of production, services and employment.

Key words: territories of a special type, management concepts, production-territorial organization, revival of mono-cities.

Актуальність теми дослідження. Територіальні утворення відрізняються різноманітністю свого розвитку (у т. ч. з погляду спеціалізації). Так, виділяють моноспеціалізовані та поліспеціалізовані типи внутрішньої їх виробничо-територіальної організації. Разом з тим, найбільш проблемним є моноспеціалізований тип виробничо-територіальної організації як такий, що формує монорозвинені території та інтегрує виникнення системних дисбалансів у її підсистемах – виробничо-економічній, природно-ресурсній, виробничо-інфраструктурній, соціальній та інших. Слід зазначити, що у межах крайніх типів моноспеціалізації спостерігається ізоляція територій від регіональних підсистем. При цьому блокується можливість формування регіональних територіальних мереж і можливість їх взаємодії.

Відтак, сьогодні нагальною є потреба вивчен-

ня наявних концепцій управління моноспеціалізованими територіями, що актуалізує окреслене досліджене.

Аналіз попередніх досліджень свідчить про те, що питання управління територіями особливого типу не отримали достатнього вивчення у вітчизняній та зарубіжній літературі. Разом з тим, окремі аспекти цього питання розглянуті І. А. Майбуrowим у праці "Проблема мономіст та податкові інструменти оздоровлення їх економіки", Д. Е. Лойдом "A history of Wales from the earliest times to the Edwardian Conquest" (1939) [5]; Д. Вільямсом "A history of modern Wales" (1965) [6] та ін.

Метою дослідження є вивчення специфіки управління розвитком територій, у межах яких склався моноспеціалізований тип виробничо-територіальної організації.

Основний зміст дослідження. Основою

дослідження є ідентифікація концепції як системи поглядів у межах єдиного авторського задуму. Специфічним є формування наукової основи в поясненні окремих явищ і процесів, які відбуваються у межах управління територіями в розвинених країнах Європи (таких, як Великобританія; Нідерланди; Німеччина), де склався моноспеціалізований тип виробничо-територіальної організації [4].

Окреслені території визначаються нами як території особливого типу (далі – ТОТ) або феномен моноспеціалізації економіки, що передбачає наявність жорстких залежностей між можливостями, темпами та напрямками розвитку всіх елементів, які входять в міську систему. Зокрема, такими елементами є: 1) фінансово-економічний стан містоутворюючих підприємств; 2) стратегія управління містоутворюючими підприємствами та міською системою; 3) фази життєвого циклу містоутворюючих підприємств, які формують “експортну базу” території (однак, за умови, що решта підприємств орієнтовані на обслуговування внутрішньоміських потреб).

Нами виділені такі концепції промислового розвитку ТОТ у розвинених країнах Європи: реабілітації кризових територій; відродження територій особливого типу; промислового розвитку ТОТ; диверсифікації економіки ТОТ. Охарактеризуємо кожен з них.

Концепція “Реабілітації кризових територій” отримала найбільше застосування в Рурському районі Німеччини [7; 8].

Рурський район Німеччини – стара промислова ТОТ, основою якої до 1954 року була вугільна промисловість, а саме близько 50 шахт із загальним рівнем видобутку вугілля – 112,8 млн т на рік. Однак, внаслідок переорієнтації більшості споживачів вугілля на нафтопродукти, з 1955 р. обсяг видобутку вугілля почав різко знижуватися. В результаті шахти закривалися, зростало безробіття, а криза поширилася на суміжні галузі. З метою реабілітації території уряд ФРН розробив програму спеціальної економічної підтримки території, яка ґрунтувалася на: 1) системі дотацій підприємствам вугільної промисловості; 2) субсидуванні споживання вугілля державними ТЕЦ. У зв'язку з неефективністю окреслених заходів у 1968 р. був прийнятий Федеральний Закон “Про реструктуризацію та оздоровлення вугільної промисловості та вугледобувних регіонів”, в рамках якого визначався дотаційний обсяг видобутку вугілля та обмежувався розмір дотацій підприємствам вугільної промисловості Рурського району.

У 1969 р. кризові процеси в регіоні досягли максимуму, тому була впроваджена концепція – “Реабілітація кризових територій”. Згідно з нею, передбачалося:

- об'єднання підприємств вугільної промисловості у концерн “Рурколе” на основі багаторонного договору міністра економіки ФРН, уряду, власників шахт і профспілок Рурського району. Із моменту об'єднання вугледобувні підприємства кризової ТОТ зв'язувалися довго-

строковими контрактами з металургійними заводами та електростанціями. Це сформувало передумови для стабілізації продажів вугілля;

- запровадження специфічного податку “вугільного пфенінга”, який був скасований тільки у 1995 р. Механізм оподаткування базувався на тому, що кожен зайвий пфенінг (або 0,01 марки), що виплачувався понад ціну кіловат-години електроенергії, спрямовувався у фонд стимулювання вугледобутку. Кошти фонду спрямовувалися на купівлю вугілля концерну “Рурколе” (податок).

Окреслені урядові заходи дозволили здійснити керовану реструктуризацію економіки Рурського району. Її завданнями були:

1) модернізація вугледобувної промисловості. Сьогодні територія є найбільшим вугільним басейном Західної Європи із часткою зайнятих у вугільній промисловості понад 4,5 %;

2) розвиток вищої освіти та створення технологічних центрів і наукомістких виробництв. Наприклад, у 1980 р. засновано п'ять нових університетів, а до 1993 р. – понад дванадцять технологічних центрів (підсилили науково-інноваційний потенціал Рурського району);

3) культивация розвитку нових галузей економіки. Так, виникла нова галузь з розчищення та рекультивациі площ, раніше займаних під вугледобуток.

Супутніми результатами реалізації концепції “Реабілітація кризових територій” можна вважати: 1) екологічне оздоровлення регіону; 2) перетворення території вздовж річки Емшер в ландшафтний парк, що вміщає зони відпочинку, екозони, технологічні музеї та ін.

Дана концепція застосовувалася і в межах інших депресивних ТОТ Німеччини (основою економіки яких була вугільна промисловість), а саме: 1) на землях Саара, в т. ч. у місті Саарбрюкен; 2) в Ахенському кам'яновугільному басейні. Крім цього, концепція довела свою ефективність у 60-ті роки ХХ століття при реабілітації ТОТ Швеції. Так, внаслідок імпорту суден з Японії та Китаю депресивною виявилася галузь приватних суднобудівних верфей мономіст Гетеборга, Уддеваллі, Ландскроні і Мальме. Наприклад, лише розвиток вищої освіти та створення технологічних центрів дозволили налагодити [12]:

- у Гетеборзі: комплектацію автомобілів, виробництво кулькопідшипників, текстильне виробництво, виробництво продуктів харчування;

- у Мальме: виробництво продуктів харчування (цукру, пива, мила і маргарину) на базі використання місцевих сільськогосподарських ресурсів;

- в Уддеваллі: текстильне і суднобудівне виробництво, виробництва комерційних і вантажних автомобілів, автобусів, двигунів і різного устаткування.

Концепція “Відродження територій особливого типу” отримала застосування у 70-ті рр. у Нідерландах, коли в традиційних галузях промисловості наростали кризові явища. Вдалим прикладом застосування концепції є відродження міста Хелмовд – мономіста текстильної та металообробної

спеціалізації. Це місто і громада розташовані в провінції Північний Брабант. Застосування концепції передбачало реалізацію такого комплексу заходів з відродження міста [11]:

1) структурну перебудову економіки, а саме: реконструкцію підприємств текстильної та метало-обробної спеціалізації, залучення інвестицій в інші галузі економіки міста, залучення висококваліфікованих кадрів (завдяки розбудові соціального житла, навчанню кадрів, оновленню інфраструктури);

2) стимулювання ділової активності у сфері транспорту, охорони довкілля, електроніки, туризму та рекреації, безвідходних технологій (на основі фінансової допомоги Європейського фонду регіонального розвитку та Європейського економічного співтовариства).

Слід зауважити, що концепція відродження ТОТ в Нідерландах довела свою ефективність. Про це свідчить покращення соціально-економічного становища міста: 50-тивідсоткове збільшення чисельності місцевого населення, яке на 31.12.2010 р. досягло 88 598 осіб, та скорочення рівня безробіття.

Концепція “Промислового розвитку ТОТ” впроваджувалася у Великобританії до 70-х рр. ХХ ст. на територіях з вираженою моноспеціалізацією. Концепція була застосована в розрізі трьох груп моноспеціалізованих ТОТ: Південного Сходу і Західного Мідленду (монорайони обробної промисловості); Півночі, Північно-Заходу, Уельсу, Шотландії і Північної Ірландії (монорайони металургії, суднобудування, текстильної промисловості); Східної Англії, Східного Мідленду (монорайони сільськогосподарського виробництва). При цьому закономірністю стало наростання депресивних явищ окреслених ТОТ за прискореного розвитку інших. Наприклад, для Південного Сходу була характерна максимальна концентрація промисловості і населення, а для районів Півночі, Північно-Заходу і Уельсу – масова міграція молоді та високе безробіття.

У рамках концепції “Промислового розвитку ТОТ” проблеми вирішувалися на основі [5; 10]:

1) створення “особливих економічних зон” з метою мінімізації тенденцій наростання безробіття, яке до 1928 р. становило в Уельсі – 32,3 %, в Шотландії – 23,1 %, в Північно-Східному регіоні – 22,1 %;

2) формування диверсифікованої структури

промисловості з метою активізації процесів економічного зростання.

Концепція “Диверсифікації економіки ТОТ” застосовувалася для мономіста Бірмінгем (графство Західний Мідлендс, Великобританія). Це найбільший промисловий центр, де у 80-ті р. спостерігалася криза металургійної галузі: сталеливарні містоутворюючі підприємства закривалися, а це викликало деградацію системи розселення. З метою відродження ТОТ урядом країни була розроблена і впроваджена політика залучення інвестицій та реструктуризації міста, на основі заходів з: 1) відволікання дрібних виробників на вільні від виробництва території; 2) розвитку вищої освіти та державно-приватного партнерства для вирішення соціально-економічних проблем міста Бірмінгема; 3) розвитку сфери банківської справи та сфери послуг).

Ці заходи дозволили також зберегти системи розселення Уельсу, в т. ч.: 1) місто-графство Мертір-Тідвіл; 2) місто-графство Кайрфіллі (а також міста: Аберкорн, Бедвас, Ризику, Істрад Мінах, Ньюбрідж, Блеквуд, Баргойд, Нью-Тредегар і Рімней); 3) місто-графство Бланан-Гвент (у т. ч. райони Абертіллері, Еббу-Вейл, Нантігло і Тредігар); 4) місто-графство Торван та ін.

Висновки. У світовій практиці розвитку територій особливого типу напрацьовано значну кількість концепцій їх розвитку та реструктуризації. Базисом концепцій виступають, переважно, заходи державної або регіональної підтримки, в т. ч. заходи соціальної спрямованості. При цьому найбільш ефективними є ті концепції, що дозволили створити режим інвестиційної та соціальної привабливості. Разом з тим, важливим є диференційований підхід до вирішення проблем таких територій з урахуванням національних, територіальних, політичних особливостей кожного конкретного державного утворення.

Досвід вирішення проблем територій особливого типу у розвинених країнах Європи (таких, як Великобританія, Нідерланди, Німеччина) ґрунтується на фіскальному або ринковому підходах. Фіскальний підхід передбачає активне втручання держави в управління територією на основі розробки та впровадження різних програм дій із подолання кризових процесів. Ринковий підхід передбачає вирішення силами бізнесу проблеми виробничої спеціалізації, збереження населення та забезпечення необхідного рівня зайнятості.

Література і джерела:

1. Двас Г. Проблема моногородов будет решена, когда их не станет // Эффективное антикризисное управление / Г. Двас [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-c-m.ru/magazine/64/eau_64_54.htm
2. Майбуров И. А. Проблема моногородов и налоговые инструменты оздоровления их экономики / И. А. Майбуров [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2010_4/u1004moi.pdf
3. Do Enterprise Zones Work? An Ideopolis policypaper/ February 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.theworkfoundation.com/assets/docs/publications/283_enterprise%20zones_24%20feb_final.pdf
4. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого / Ю. П. Сурмін. – К.: Навчально-методичний центр “Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні”, 2006. – С. 38.

Періодичне видання

Історія української географії

Всеукраїнський науково-теоретичний часопис

Випуски 29, 30

Комп'ютерна верстка: Тарас Заставецький
Художнє оформлення обкладинки: Михайло Цибулько і Світлана Демчак

Підписано до друку 26.12.2014. Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний.
25,1 ум. др. арк. Тираж 150.
Прінт-копі-центр "Вектор"
46027, м. Тернопіль, вул. Львівська, 12/2

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>